

BIBLIOTEKA

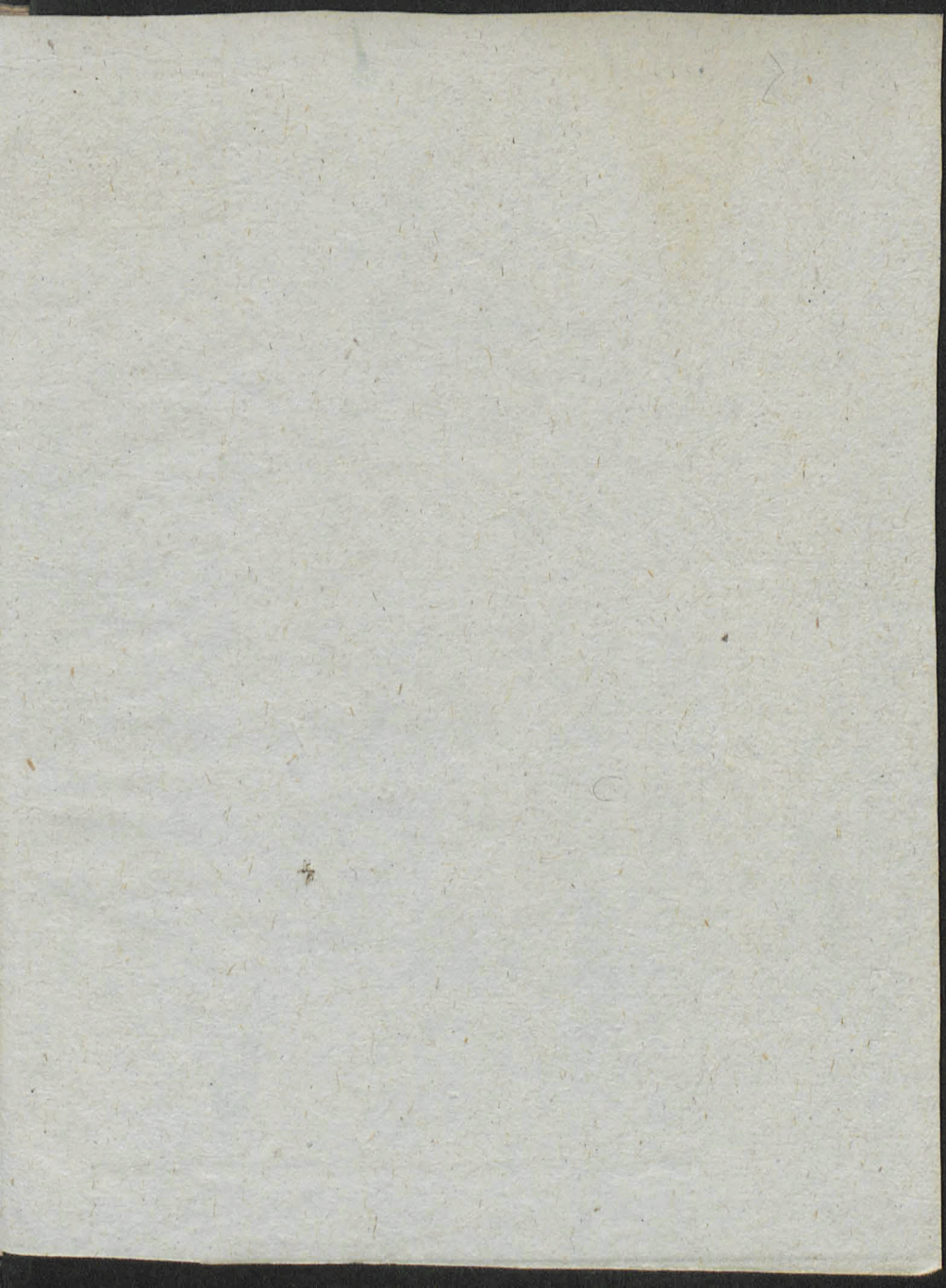
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVII

2027

1.482

Arthur Assen.

GRATVLATIO

Cardinalitij honoris

Illustrissimo & Reuerendissimo Domino,

DÑO ANTONIO SANCTA-
CRVCIO, ARCHIEPISCOPO
SELEVCIAE,

& ad

SERENISSIMVM AC POTENTISSIMVM
POLONIAE ET SVECIAE
REGEM,

NVNICIO APOSTOLICO:

à

GREGORIO BORASTO

data.

VARSAVIAE,

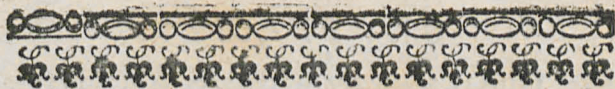
In Officina Ioannis Rossowski, S. R. M. Typogra-
phi. Anno Domini 1630.

Lectori.

Per discrimina, ad Purpuram & Honorem, **CARDINA-**
LEM duco, aut potius virtus, quo ille Cardine usus est, an-
tequam Cardinalis esset. Sic illa multos, magnos fere semper. Quod
verò tamdiu in periculis eius hæream, admiratio facit, & lætitia.
Pestis enim, quæ grauis publicè fuit, priuatim in domo ipsius ita a-
trox extitit, vt maior pars Regni, publicusque amor, & salus, se in sa-
lute illius periclitari putauerit. Et licet exitio per viliora tantùm
capita fatum crudele cucurrerit, terrore tamen, aut periculo per om-
nes cucurrit, & spacium euadendi vix accuratissimis consiliis, sum-
maq; providentiæ permisit. Sed ita tam magnum malum, tam magno
honore sarciri debuit. Nec Purpura vile nomen est: sanguine con-
stitit, antequam celebritatem apud veteres haberet: nec aliter postea
preciosa fuit. Sed ille quidem nunc precium laboris & virtutis fert:
tu, vt diu, vt feliciter ferat, proferatq; ad honoris & felicitatis cul-
men, mecum precare.

Quid.
10. Met. 15.
Plin. l. 9.
6. 36. &c.

XVII - 2027 - II

GRATVLATIO

Cardinalitij honoris.

IC decuit, vt tanti metus pallorem, qui pericula tua, ILLVSTRIS-SIME CARDINALIS, circumdederat, exhilararet Purpura; tot terrorum nubem, non sola exciperet serenitas, sed & illustraret dignitas, fugientemq; per loca incerta, securitatem sisteret lætitia, sed & inueniret honor, ac post tot aduersa, & tempestates, tempestiuum decus. Neque vereor hic verbi insolentiam, quamuis in iniquo tempore: nihil enim hic insolens, sicut nil inuium honori sic venienti. Tunc enim venit, cum in summis maximisq; rerum omnium difficultatibus, sæuiente intra ædes, comitante foras, persequente per nouas sedes nouo aliquo casu, vel terrore, aures & oculos tuos, varia calamitatum, facies, aut rumores circumsterissent, ac nondum se omnino in formidine tota excussissent, sed adhuc horrore quodam sui, reluctantem memoriam, & surgentia gaudia perfunderent. Quid tunc verò ad lætitiæ instaurationem opportunius? aut ad expectationem tuam iucundius? vel ad rerum mutationem tempestiuus, aut honorificentius, quàm vt tam periculosos & infestos casus illud exciperet, quod solatio, quod dignitate par esset, aut maius? planè, vt cum periculorum magnitudine, honoris & ornamentum magnitudo contendisse videretur. Quod si post nubila gratior Sol, si tranquillitatem commendant turbines, nō ingratum quoque erit modestiæ tuæ, si post nubila, post

turbines, salus tua, & securitas, cœlo arrideat tam benignè se respicienti: nec magnitudini animi tui quicquam decedet, si frontem generosam, quam explicuit periculis, explicet hilaritati, & non auersetur gloriam, tam blandè, sed & tam honorificè succedentem: nihil deniq; fortitudini derogabitur, si constantia in portu, quàm è fluctibus coronari malit, fluctus tamen experta, in quibus rara virtus citra naufragium litus tenuisset, aut retinisset dignitatem. Tanto igitur nunc suavius, adeoq; iustius, inuictum illud pectus tuum, intra placidioris fortunæ affectum quiescet, & præteritorum malorum recordationi victoriarum, suarum conscia, voluptas lenocinabitur, quantò laboriosius per incommoda aut tumultus, patientia & fortitudo inceserant. Fruere itaque hac laudum, tuarum conscientia, quam sic aduersa delectant, vt ornare debuerint secunda. Neque enim ita se omni indulsit animo, vel robori virtus, vt moram vbique & obstacula omnia aut nesciat, aut discutiat: neque semper integritatem hanc ad titulos suos decus omne adfert, vt per timores, per calamitates, securitatis & gloriæ passu vadat. Ad te, ILLVSTR^{me} CARD^{lis}, sic dignitas hæc peruenit, vt non respiceret pericula, nè tardè veniret, sicut non respexit annos, nè tarde meruisse videreris. Per ipsâ terrorum ac discriminum ferociam aut famam, festinus cucurrit honor, vt se totum probaret virtutis, totum meriti, hoc est tuum. Nec degenerauit à virium suarum fiducia, vel à muneris & potentia suæ maiestate, Domina gentium: sed constare debuit, quicquid mitteret ROMA, nec timorem sentire, nec habere impedimentum. Nec PONTIFICEM MAXIMUM sua auctoritas, suumque ius, & cœlo, officioque suo confisa potestas fefellit. Non enim

casibus

casibus vllis, non supremis rerum humanarum necessitatibus effici potuit, quin id quod ea censeret, quod destineret, quod daret, vbiq; certum, vbiq; ratum & securum esset. Neque aliter venire debuit tibi deditus, tibi debitus honor. Incolumem itaque siue te inuenit, siue praestitit, approbasti Orbi terrarum, Sacrosanctæ SEDIS auctoritatem neque in suo iudicio, neque in alienis meritis errare. Nos quidem satis tunc expectationi, satis quodammodo gaudio nostro, satis etiam adhuc felicitati tuæ gratulari videbamur, cum te inter tot tantosq; terrores interritum, propè tot inualetudines validum, saluumque, stupefactis inter metum gaudiumque animis, attonitus rumor nunciaret. Ignosce, quòd fortunam tuam nostris metiebamur affectibus: ignosce, inquam, quòd trepidante adhuc intra fiduciam, intra securitatem suam lætitiâ, incolumitatem tibi tantum, & quod primum in trepidis rebus est, non quod supremum in lætis, optarem. Tuum hoc decus, tua gloria est, plus consequi, plus mereri, quàm alienæ æstimationis animiq; magnitudo (siue illa timiditas fuit) intra circumfusæ calamitatis rumores, pro Te solùm sollicita, assequi voto posset. Quis enim tam pertinacem periculorum malitiam, in obstinatione sua non diutissimè formidaret? & ad toties redeuntes pavores, non animo, non timore toto exhorresceret? cum fugam, cum refugia propè omnia formidines, terroresque sequerentur, & dubio vel iniquo aliquo casu abitum, moram, & spem quodammodo ipsam turbarent. Vix dum post relicta longè discrimina, post excussos procul metus, adeoq; post securitatem in totâ libertate receptam, tota sibi credere hilaritas, aut fidere certitudo audet:

Magnaque --- etiamnum gaudia pallent.

Hæc

GRATVLATIO

Hæc enim vis maximi timoris est, ægrè se recipere
 ad tranquillitatem: sed & hoc maximi amoris argumen-
 tum, est tardè desinere timere. Fidem plerumque meru-
 ère ingentibus exemplis & disciplinæ nobilitate ij, qui
 cælestibus arcanis audaces immisere curas, vt ex tumul-
 tuosissima mundi parte, vbi pluuiæ, & nubes, & fulgura,
 & si quid ibi turbulentius est, habitant, manifesti sæpe
 indicij tumultu, propinquantium vicissitudinū causas, &
 significationes descendere credamus. Et quia ætas omnis
 in hanc existimationem blando assensu semper iuit, nemo
 ferè suo cum seculo, vel cum perpetuæ experientiæ dili-
 gentia rixari voluit, vt magnarum rerum conuersiones,
 magnis se antè motibus, mortalium factis monstrare, omni-
 no negaret. Vtriusque enim fortunæ documentis con-
 stat, nobiles euentus paribus frequenter ostentis nuncia-
 ri; sed & grauium sæpe malorum minas, aut tempestates,
 in clarissimæ celebritatis elementiam desinere. Non ibo
 per obuia passim exempla, aut illa calamitatibus tantum
 nota nomina, vel secundis iterum rebus turgida. Neque
 tamen omnes, qui cum felicitate in gratiam rediere, con-
 tinuò cum innocentia rediere, quando multi ad priora
 vitia maiore impetu regressi, crudelitatem & alia facino-
 ra ægrè relicta, acrius resumpserunt. Neque enim per ad-
 uersa omnes secuta est virtus, aut ad prospera reduxit.
 Quosdam inanibus tantum rumoribus fama circumdedit,
 læta tristibus miscens, & multum ex horrore sæpe adiū-
 gens, vt se probaret admirationi. Alios quoq; nil synce-
 rum, nil certum, seriumuè, ad magnæ opinionis specimè,
 & veluti scenam publicæ ostentationis produxit. Neque
 hic amoena solùm carminum libertas luxuriat, sed etiam
 è grauitate sua crebrò descendens historiæ maiestas, no-
 bilem

bilem fastorum ingenuitatem miraculis vel periculis cor-
rumpit, vt ornet, & per ora populorum, & posteritatis
stuporem, commendatior incedat. Sic Romanæ Urbis
parentes, vsq; ad pereundi ignominiam, & luporum be-
neuolentiam abiecit. Et quamdiu, quàmque monstrosè
per terras mariaq; errauit Cadmus, vt Amphioniâ tandè
lyrà, non vno nomine fabulosæ surgerent Thebæ, & quic-
quid draconum vel serpentum genus esse debuit? Aded
nihil ferè, nisi per magnas calamitates aut discrimina,
magnum esse, aut credi voluit. Neque verò circa vrbi-
um gentiumq; fata tantùm, operosa, historiæ sic lucta-
tur fides, aut quicquid illud est, in cuius assensum huma-
nissimâ semper adulatione posteritas properauit, sed vi-
rorum etiam sincera facta, veramque sæpè famam in di-
scrimen adducit. Quid verò leuius, abiectiusq;? aut à spe
& dignitate magnitudinis omnis ac honoris magis alic-
num, quàm cum inter varia terrorum ostenta, nullum
virtutis, nullum fortitudinis nomen, aut vestigium extat?
Quosdam enim nondum natos, aut non vigilantes, nec
fortunæ, ad quam ferebantur conscios, sed in alieno si-
nu, vel in cunabulis, magna statim fabula excepit, aut
decepit. Quæ enim ætas, aut quæ natio, non principū,
non heroum laudibus insignem aliquem pauorem aut læ-
ticiam, inopinati boni, maliuè adiutam argumento, circū-
dedit? Mitto illos, quos per variæ superstitionis ludi-
bria, ambitiosæ credulitatis vota, vel blandus vatium fa-
uor, aut error, anxie circūtulit, quiuè prodigijs vel oracu-
lis, aut si quid incertius, spes futuras tradidere, vt non
nisi per periculorum gloriam, aut similitudinem potiùs,
ad fortunatorum turbam reciperentur. Et in his quidem
aliquando ex euentu fidem casus habuit, quam non me-
ruisset

GRATVLATIO

ruiſſet virtus; quos ideo tam facile condemnat vanitas, quam ſola commendat felicitas, eaque ambiguè plerūq; parata, malè dein adminiſtrata, & peius ſæpe depoſita, dum non in ſua tantum, ſed aliena etiam & publica fata nobile diſcrimen alerent, aut quærerent. Nihil pulchrius, nihil generoſius, neque ad honeſtæ fiducia dignitatem certius, aut ad perpetuæ gloria ſecuritatem ſyncerius, quam vbi venturam claritatem ea ducunt ſigna, quæ inſignia ſimul virtutis ſint, per aduerſa, per magna, pari animo euntis.

Hæc tu nunc laudem, *ILLme CARD^{lis}*, ſingulari fortitudine, incredibili cōſtantiâ, inuictâ perſeuerentiâ, multis non ſolum fortiffimis viris, verum & ſæculis præripuiſti, quorum magnæ ſæpe laudes, magnis in horruere notis ac maculis. Quid enim vanius? aut ad virtutis & meriti ingenuitatem indignius, quam (vt pauca è multis delibemus) quòd Seruio Tullio in tenera ætate, citra periculi ac fortè rei geſtæ veritatem, arſit caput diademati inferendum, ad quod nihil attulit ipſe niſi foemineam, ſuamq; poſtea, fraudem? vel quod in Lauiniæ & Regalium comarum, flammis. Æneas & Romanæ originis celebritas monſtrata eſt? vel deniq; in peiori igne, cum intra ſomnia aliena Paridi Helena, & quicquid cum illa in Troiæ exitium rapi debuit, deſponſatum fuit? Hi ignes, hæc flammæ, ſi veræ fuere, innoxie non fuere. Præibant enim incendia, illa, quibus in Seruio exarſit Regni cupido, & oppreſſum eſt aliquandiu Regium genus, vt regnaret ſeruile: quibus ita Latinæ virginis tedæ coniugales accenſæ ſunt, vt incenderint Latium: quibus poſtremò ſic flagrauit Paris, vt conflagrârît Troia. Luſit in his, aut illuſa eſt antiquitas, vel ſi in quibuſdam vera aliquando narrauit, ſuos errores

Halie. l. 4.
Liu. l. 1.
d. 1.

En. 7. Lau-
inia virgo
Regales ac-
ceſſa comas.

*Et poſt.
Face Ciſ-
ſeis præ-
gnans i-
gnes eni-
xa iuga-
les.*

rores, sua crimina, suam ambitionem, & quicquid tot calamitatibus dignum non fuit, narravit. Sic Marius fuga, & palus, & carcer erexit ad fasces iterum, & Consulatum Septimum, cui vnus tantum bene partus erat: licet etiam non tanti fuerit calamitosum esse Marius. Sic neque Camillus, nisi post exilium, neque is, qui in Asdrubale caeso, Annibalis animos & fortunam fregit, nisi post ignominiam & damnationem, ad titulos liberatae Romae transcendere. Et fuit, qui aliquamdiu inter secunda, aduersaque distractus, tandem ambigens redeunte fortunâ, professus est, se perijsse, nisi perijsset. Sed non permittam diutiùs Purpuram, aut per foeda & cruenta exempla decolorari, aut per infelicia funestari, aut tam preciosi honoris dignitatem, per somnia & fabulas vilescere, quamuis in his quoque fidem & honorem saepe quaesiverint, fasces & Purpura. Nam etiam per hæc, omnibus ætatibus, magna sæpè superbiunt nomina, quæ licet se ad gloriam destinata, & aliquando educta iactare possint, eò quòd ad solium, vel alia dignitatum culmina euaserunt, mihi tamen neque ea, quæ casu, fortunâ, aut impetu, vel peiore duce, vi nempe & seuitiâ, ad fastigia, vel ornamenta aliqua iuerè, inter virtutis præmia numeranda sunt, neque illa, quæ tardè ad laudem peruenere, inter properantis felicitatis decora admittenda erunt. Tuum hoc decus, sanctius est, quàm vt monstris ornari, syncerius, quàm vt figmentis adiuuari, iustius denique, quàm vt maculis, censurisque, & quæ victos, aut damnatos sequebantur, notis violari debeat. Vtar nostræ, vtar publicæ de te æstimationis libertate, vtar totâ libertatis fiduciâ, ILLVST^{me} CARD^{lis}. Quicquid passus, quicquid perpeffus es, pars gloriæ erat; quid tibi cum inglorijs, aut crudelibus ex-

B

plis?

De his in-
fra.

plis? quicquid incommodi subiisti, quicquid transiisti, iter ad laudem, faces ad honorem erāt; quid tibi cum falsis, fictisque ignibus? Et sunt in domo, aut in affinitate, veri, sunt puri, illique supra spem, viresque, & admirationem, fortes. Et erit, cum in tuo honore, in tuæ laudis mētionē se memorari gaudebunt. Præcesserant quidem iam quædam veluti periculorum incendia, sed vt prælucere venturo lumini, aut præberent lumen; præcesserant inquam, sed vt nullum in te ius haberent, etiam cum vicina, cum proxima absumerent, vel amburerent. Præcesserant atroces casus, variaque rerum formido, quæ si in suâ sæuitiâ, & contumaciâ, veterum ætatum rigorem, aut fortitudinem attigissent, etiam horrido illo virorum seculo, frangere Camillos, obruere Marios, euertere potuissent Liuios.

Et euertissent hîc profecto constantiam omnem, nisi in SANCTACRVCIVM incidissent, iam in Cognomine, in cognominis priuilegio munitum. Nihil hic molle, nihil indignum, atque (vt omnia simul complectar) nihil infra cognomenti robur, & firmitatem inuenere; quid tibi cum imparis, aut degeneris fortunæ, aut quæ non tota sunt innocentix, non tota virtutis, nominibus? Magnæ tamen serenitatis indicium, magnæ iam gloriæ obsequium, pericula tanto impetu venientia, tantâ ferociâ durantia, tibi debebāt: & iam se lux illa, ille fulgor Purpuræ, in illo aduersarum rerum veluti fulgure, fulmineque, secuturi honoris claritati, prospero terrore ostentabāt. Inhorruit quidem ad casus tuos publicus amor: nihil iam tūm tamen, nisi magnum, nisi insigne aliquid portendi tanto discriminum apparatu, ominabatur, aut cupiebat: hucque iam vota, iam præfagia, iam rumor cupidissimo con-

mo consensu coibant: & passim se fama quærebat, & spargebat. Non semper illa errat, sed nec post facta semper venit, aliquando & præuenit. Alibi vincebat olim Romanus, & domi de victoria plaudebat Roma: aut dū victoriæ nuncio credere noluit, explorauit carcere, vt mox approbaret honore, remuneraret præmio. *Ominum sanè obseruationem, contactu aliquo religioni innexam esse, nec fortuito motu, sed diuina prouidentia constare, vetus ætas credidit, experitur præsens, dum de te vera, dum honorifica, nõ se tantum sperasse, sed credidisse, sed vulgasse animaduertit, licet nullo adhuc nuncio, nullo auctore, nisi tuo merito, tuâ virtute, quæ omen hîc omne implet, aut præstat, in cuius titulis, id non est maximum, quod à maximo potest proficisci, nisi à maximis etiam meritorum argumentis profectum: in cuius laudibus non est summum, à summo tantum Principe, sed à summo iudicio id accipere, quod summa æquat, aut facit.*

Primum, in ea ætate honorem accepisti, in qua nulum iniquæ æstimationi locum reliquisti, quasi, vel annis datus sit, aut diu rogantis, vel expectantis ætatis venerationi, in quam officia, dignitatesq; solâ sæpe temporum morâ descendunt: vel prouectæ insignibus senectutis illapsus, quæ vultum, quæ moras, quæ prudentiam, vel prudentiæ opinionem, supra iuuentæ aspectum eleuat, & sese in canitie oculis, iudicijsq; hominum, approbat, aut commendat. Nam est sæpe senecta pro merito, & in lucro, gloriaq; habetur, gaudere titulis sepulchro inscribendis, qui non poterant inscribi vitæ. Nec ideo vllius hîc canos violatos volumus. Maneat, manebitque illis illæsa dignitatis suæ, & honoris prærogatiua, quæ sic tribuitur senio, vt debeat sapientiæ, & consiliorum ma-

B. Fulg.
l. 1.
Val. Max.
l. 1. c. 8,
Idem l. 1.
c. 5.

turitati, rerumque experientia, quæ intra minores annos non habitat, nisi si quos indolis felicitas supra omnes fortunæ, & virtutis acquirendæ moras erexit.

Agnoscis hîc decus tuum, ILLme CAR^Dlis, atq; adeo agnosce, licet à nouâ hac Purpurâ ruborem, & honoris sui colorem verecundia ducat: agnosce, inquam, aut si nondum se laudibus, se meritis suis modestia audet fateri, crede publicæ lætitiæ, crede publicæ existimationis cōsensui, crede illi iudicio, quod supra omnē humanæ dignitatis auctoritatem, non solùm muneris, verum etiam censendi, iudicandiq; potestate sedet; quid post hac annos computamus? aut quid ab ætate rationes exigimus, quam virtus expleuit, aut excessit? Nihil hic impar, nihil inæquale, ad tantum decus acquirendum, aut possidendū, vel in posterum excolendum. Flos æui, florem sibi honorum, Purpuram iunxit, & quia iunxit, quid de corona ambigimus, aut pulchritudine ornamenti? Quod si etiam hi flores, hæc gemmæ ætatis, hæc germina dignitatis, in maturitatem crescent, (vti quidem virtus tua, & bonorum omnium vota spondent) quid de fructu, & veluti messe dubitamus? Neque hîc me, cum fortunâ tuâ magis, quàm tecum loqui quisquam putet. Nihil hîc fortunæ fuit, vbi soli virtuti, soli fortitudini, & animo tuo relictus eras; aut si qua fortuna fuit, sic te in sæuissimâ rerū humanarum parte explorauit, sic exercuit, vt nihil reliquerit, quod benevolentia assignare ipsa, si vellet, adulationi posset. *Virtuti debere quod vendicat, Herculei generis factum esse, aliquis dixit, Imperatorem Maximianum cognomento Herculeum laudans, illusus in genere, deceptus in cognomine, falsus in laudatione. Nunc certè SANCTA- CRVCIANI generis decus est, dignum famæ, gloriaeque offerre*

Claud. Martini. in
Panegyri. ad Imper.
Maxim.
Herculeū,

offerre pectus, & difficillimis experimentis, se honoribus vindicare: licet nulli honores in eâ familiâ difficiles videri debeant, vbi iam inter Purpurata nomina, tam crebræ SANCTACRUCIORVM imagines conspiciuntur. Itaque paratum, aut debitum Tibi, hoc terrorum, hoc periculorum Theatrum fuit: quanquam, quid terrorum, quid periculorum, dico? quod fuit virtutis, quod fuit constantiæ, & quid nisi, vt constaret, nihil fuisse quod casui, aut si quod blandius rerum humanarum nomen, sed Tibi, sed tuo nomini deberetur, quod nihil aliud est, nisi totum, vna, & perpetua fortitudinis sedes, atq; origo; ex quo nihil oriri, nihil educi, nihil exurgere potest, nisi V N I C A, ET C O N S T A N S V I R T V S. Fuit semper familiæ vestræ ab origine ipsâ, fatum hoc, hæc gloria, non potuisse, nō debuisse, nisi magnis, grauibsq; casibus, & factis insignibus dignitatem, famam, ac ne cognomen quidem mereri. Neque verò hoc vnum, aut vno merito partum, sed per diuersorum seculorum, facinorumq; celebritatem, itâ diffusum, vt veterem, priscamq; non amiserit maiestatem, sed nouam semper asciuerit. Quò faciliùs festinatæ gratulationis simplicitati ignosces, quæ nec vni par, plura consequi velit. Quantumcunque enim studio & contentione se ad spem erigat, & in voti audaciâ, obsequij gloriam petat, nihilominus tamen in tot hominum, rerūque, ac factorum dignitatibus, non suo tantum, sed alieno, id est, Vestræ laudis periculo trepidat, & vbiq; in magnitudine Vestra, voto & exilitate laborat suâ. Quò magis verendum mihi est, ne tantâ virtutum luce, tot cognominum splendore, fulgoreq; perstricta, sæpiùs veluti hebes, & attonita hæreat, cum illorum nullum sit, quod non Urbis, non Orbis studia, aut amarint semper,

aut ve-

Anagramma super
Antonius
Sanctacru-
cius.

aut venerata sint. Non miraberis itaque vel (vt modestiam, & humanitatem Tuam candidissimè appellem) non indignaberis, si non ire per vniuersa liceat, nisi aut delibando, quæ ad laudè, & decus, ita ab indignitate, & obscuritate omni illibata fuère, vt summa semper, & maxima essent: aut deligendo, quæ in omni ætatum, honorūque delectu, ita ad gloriam, ad admirationem selecta fuère, vt prima, vt suprema essent. Qua in re, si ad vetera respiciam, repentè se vetustissima offerunt, sed & nobilissima: si ad recentia, obruunt multitudine, sed & claritate: & sicut, non numero tantùm, verùm etiam dignitate, plurimarum gentium vincunt imagines, ita & narrationis simul & laudationis copiam excedunt. Nam proximis his ætatibus, tam magna Purpuratorum turba, tã propinquâ connexionè seriem honorum ducens, & in familia longo tenore nectens, non potest esse infœcundæ, sed nec tardæ virtutis argumentum, cum nec moram passa sit, quin continua esset, nec angustiam, quin amplissima, nec infrequentiam, cum tam crebra, perpetuaque, fuerit. Sed nec vberiore, aut clariore luce duci, quàm ad Te, nec maiore fiduciâ necti, quàm in Te potuit, in cuius annis, sic honos, sic dignitas omnis adolescere potest, vt semper crescere, semper augeri, & propagari possit. Nec tamen ita se togâ inclusit, vt hîc solùm Purpuram meruerit, sed & in sago lauream, vbi sæpè sanguinis Purpurâ, ad gloriam opus fuit.

Licet verò CRUX, & SANCTITAS, antiqua, domus Vestræ insignia & cognomina sint, sunt tamen & ante CRUCEM, quæ pulcherrimâ honoris authoritate, vsque ad ipsam præcedere possint, præsertim cum nondum per veræ Religionis cognitionem in Diuinæ appellationis

commer-

commercium humana migrassent cognomina. Neque postea tamen CRUX, vetus nomen fastidiuit, cum seculis aliquot se SANCTACRUCIOS DE PVBLICOLIS gratissimâ claritudinis coniunctione Maiores Vestri plerumq; dixerint. Et quia Romana est stirps, genusque Vestrum, nihil quæram extra Romam, hoc est, extra summam claritudinem, & si quid foris accesserit, Romanæ tamen, & Vestræ pars gloriæ erit. Antiquitatem autem, quid opus est ibi diu quærere? cum non antè Roma fuerit libera, quàm Vestra familia celebris, inclytaque. Penè tamen in magna laude, magnam iniuriam intuli. Nondū enim libera erat Roma, iam celebritatem meruerat. VOLESVS VALERIVS, primus in Vrbe VALERIE, seu VOLESÆ (quæ & in Sabinis, VALESIA appellabatur) gentis auctor, cuius pars in PVBLICOLARVM cognomen postea abiit, parte alterâ intra VOLESORVM, aut VALERIORVM appellationem hærente; vel ipsâ quoq; noua nomina nouis factis induente. Atque hic Valerius ille est, qui singulari prudentiâ & auctoritate Romulum, Tatiumque Reges, à bello & hostilitate ad colloquium traxit, & Romanis ac Sabinis præcipuum consiliorum momentum fuit, vt depositis odijs, armisque, in vnum populum coirēt, clarissimo exemplo se concordie ducem præstans, & iam tunc posterorum cognomento, indolique præludens, quæ tota publicæ charitatis futura erant. Idem ergo, vt Urbem, quam à belli necessitate soluerat, sobolis necessitudine, & accessione suâ augeter, mox vnâ cum Tatio Rege Romam, se, domumque omnem è Sabinis transtulit, vbi ILLVSTRISSIMAM antè familiam eam fuisse Halicarnassæus testatur. Adeò iamtum Socia Regum, familia Vestra fuit, vt non mirum sit, si frequens in eâ domo dignitas

Antea Sanctacru-
cij
de Publico-
lis Voca-
bantur in
hac familia

Volesus
Valerius
primus ge-
neris au-
ctor tem-
pore Ro-
muli.

Plutarchus
in Publico-
la.

Lib. 7.
Antiq. Rō.

gnitas illa existat, quæ tam propè Regum honorẽ æquat. Sed **VOLESI** quidem stirps sub veteri appellatione, Regum tempore durauit, quasi nonnisi cum ipsis mutari posset, quos fundauerat, aut stabiliuerat. Diuersa tamẽ vtrinq; mutatio: Reges in exilium, Valerij ad Regiæ potestatis vices, aliaque, & alia semper honorum insignia, translati. Duos verò ex ea tunc gente præcipuè Viros, prisca annalium diligentia effert; vnum, *M. Valerium Volesum*, qui secundus in Vrbe Dictator fuit; licet vetus auctoritas non defuerit, quæ filium eius primum Dictatorem memoret. Alterum, *P. Valerium*, qui *Princeps* posthac generis, siue à filio, (si sic filius de patre loqui potest) vel à Liuiο appellatus est. Is ergo sub vltimo Rege ita eminuit, vt vltimum faceret; miro rerum fato, vt sicut Volesus, primum Romanorum Regem societate & pace Sabinâ firmavit, externumq; in Urbem induxit, ita hîc omnes eijceret. Idem à multis deinde, & præclaris facinoribus, primus cognomen **PUBLICOLÆ** acquisiuit, nisi prius fuisset **LIBERATORIS**, & **VINDICIS** Patriæ, quod licet nomini suo publicè non induerit, induit tamen merito. Iam tum enim omne cognomen meruit, cum Tarquinius, & totam Regiæ libidinis dominationem, Regno, Vrbe, reditu exclusit; cùm infidias libertatis & salutis publicæ, in magnarum familiarum, & Bruti (quis crederet?) domo latentem, & prudenter detexit, & fortiter vindicauit, ac patriæ oppressiōnem, & tyrannidem in insperatæ coniurationis perfidia redeuntem, oppressit, atq; extinxit. Neque tamen tam magnæ appellationis honor, cum in publicis monumentis effugit. Vniuersa enim fastorum memoria, & læta posteritatis gratitudo, libens hoc in illo, stirpeque eius cognomen fixit. Ipse quoque ante

acceptum

Liuius lib.
2. dec. 1.

Lib. 3.
dec. 1. in
Oroẽ Pu-
blicolæ 2.

Publicola
primus.

acceptum PVBLICOLÆ vocabulum, iam se *Liberatorem Patriæ*, in concione, ad quam primùm summissis fascibus descenderat, pulcherimâ meritorum fiduciâ appellauit, dignus, cui Populus, & Patria suum nomen daret, nisi idem iam virtutis fuisset, quæ mox in suo nomine, & in honore toto exprimeretur. Post hæc verò Liberatoris & Vindicis decora, titulosque, quid opus erat à *Populo culta* cognomen accipere, à quo seruato, maius habebat? Et tamen accepit, tanquam solum meruisset, aut illic omnē virtutem posteris commendasset. Hæc erat illa comitas, modestia, & animi cum fascibus submissio, qua plebis honori, imperij insignia subiecit, fascibusque secures ademit, nè ijs videretur in populi formidinem, aut periculū vri, quas pro libertate, in proditorum, & hostium tantum ceruices strinxerat. Sic verò ademit, vt ijs intra vrbem non vteretur, sed ibi demum fascibus redderet, vbi à Patria non conspicerentur, aut non timerentur. Quid de legibus dicam? quas non æri, nec fastis, aut tabulis tantum, quantum animis, & libertati populi inscripsit, gratissimo, validissimoque ad securitatem ipsius præsidio. Prætereo alia, quæ toties repetitum Consulatum, beneficio publico commendarunt. Annon verò illud titulis omnibus excelsius, adeoque arcibus ipsis Romanis, ac Capitolio suo illustrius, quòd cum in summa Velia, in ipso nempe Capitolio, domum haberet, eam in planum deferri iusserit, nè quidquam supra populum, nisi meritum haberet? Hæc morum, animique, etiam in summis potestatibus, summæq; gloriæ conscientiam semper moderatio & mansuetudo, ab hoc generis auctore, sic in progeniem transiit, vt hodie quoq; innatæ, insitæque, & hæreditariæ agnoscantur. Sed nondum placet à Publi-

Liu. lib. 7.
dec. 1. sic.
Eodem an-
no familia
ista consu-
latum, quo
vrbs con-
sulem ha-
buit.

In Publi-
cola.

cola discedere, cuius nihil commemorari potest, quod non ad vniuersæ gentis laudē pertinere iure debeat. Mounit enim me, nè desererem, Purpura tua, ILLme CARDINALIS, Regum olim insigne, nunc etiam tuum, & iam pridem familiæ. Neq; enim stirpis Vestræ parens, citius eam Regibus, vt potè iam illic cruentam, impiamq; detraxit, quàm mitem & innocentem, sibi induit, vt tota esset humanitatis, tota benevolentia, & in Patriam pietatis. Nec mihi quisquam illic rem angustam Viri obijciat, vbi in tota imperij maiestate, toties Consulatus, & Triumphus, per laureata limina intrarunt. Et quamuis non primus omninò Consul fuerit, consilio tamen, & animi magnitudine effecit, vt Consulem primum Roma haberet, dignus esse primus, nisi Collatinum vxor, & Lucretia, & iniuria prætulisset, tam honorificè tamen mox sufficiens, quàm ille ignominiosè deiectus, & penè exulare iussus. Generosissimo testimonio meritum hoc signauit Plutarchus, qui inuito Bruto Collegam datum, Collatinum refert, *non illum quidem virtute præstantiorem Valerio, sed spe odij contra Reges, in coniugis vulnere, & sic veluti publicâ violatione commendatum.* Sic quoque cum primo Consule reuera Consul fuit Valerius, quasi iam tunc primas semper habituram familiã polliceretur. Neque verò is postea ignauè Consulatum gerere potuit, quem tam fortiter meruerat, tres postea meriturus. Primo quidè de Hetruscis, post Reges primus triumphauit; secundo, Porſenam ad bellum deponendum compulsi; quo tempore illa Romanæ virtutis miracula extiterè, Cocles, & Scæuola, & Clælia, digna tanto Consule decora; nisi quòd in Clælia propiorem etiam Valerij, & familiæ gloriam, (cùm ad foeminas accedemus) prodituri simus;

& scæ-

& Scruola suam quoq; laudem, & sanguinem, cum Publicolis iuncturus sit. Tertio Consulatu Porfenam ad certam pacem, Tarquinius ad desperationem adegit. Quarto, contra Sabinos pugnauit, iterumq; triumphauit, annoque post, *Omnium consensu princeps belli, pacisque artibus, gloria ingenti*, diem obiit, è publico elatus, per annum lugentibus matronis. Quod, vt soli Bruto antè contigerat, ita illud Valerio supra omnium laudes mortuo euenit, vt in Velia intra Urbem, ex plebiscito humaretur, habiturus sepulchrum, vbi arcem imperij Roma habebat. Hoc verò Priuilegium, in familia Publicolarum durasse suo etiam tempore, testatur Plutarchus, nobile Valeriæ gentis, & durationis argumentum. Nec in filijs degenerauit successio. Eadem vtrinque virtus, & plerumq; nomina. Nam & is Publius erat, qui in secundo Consulatu suo, contra A. Herdonium Sabinum, feruorum exulumq; ducem, Dux Patriæ, populum & vindictam ducens, in Capitolio cecidit, postquam varia domi forisq; certamina subierat, tam fortis pro patria mori, quam pater consulere, aut bellare. Alter deinde Publius, bello Latino, vnâ cum fratre M. Valerio (quid enim angustè familiam metimur?) fortiter pugnando ad lacum Regillum mortem oppetiit. Sed nescio, an non maius hoc ipso decus petiit, cum patrum M. Valerium seminecem in acie, fraternâ adiutus caritate, armisque, pro viribus protexit, & cum hostibus cadauer eripuisset, tertia familiæ victima occubuit. Adeò non fatum solum, sed pietas fratres coniunxit, nè mori tantum pro patria potuisse viderentur. Et quamuis germanorum fratrum germanam virtutem, laudemque in historia omiserit Liuius, noluit tamen omittere Halicarnassæus, accuratior sæpe in Romana historia auctor, quam

Liuij verba lib. 2. d. 1.

In Publicola.

P. Publicola primi filius.

Alij duogermani fratres: de quibus Halicar. l. 6.

Patru enim solius meminuit.

illi duo
pro Patria
obiere. An-
no V. C.
255. hic
294.

Liuij ver-
bal. 3.
dec. 1.

L. Val. Po-
titus nepos
Publicolæ
1.

in sua Romanus. Nec ingratus erga Publicolas videbor; si cum Publium prius, cognationi & honori monstraui, qui quadraginta annorum interuallo, illorum fatum, suo subsecutus est. Ita quidem illi priores ætate fuere; & possent videri laude, nisi in hoc Consulatum, & fasces, latiusque memoratam famam, & decus secutus fuisset. Nam & hic Patriam seruauit, cum hostes ex Arce Urbis eiecit, victoriamque, & salutem publicam morte suâ consecrauit. Poterat is Capitolinus esse, sicut à deiecto inde hoste fuit Manlius, nisi beneficium erga Patriam, cognomine, & gloriâ prius, potiusque illi fuisset. Et Manlius ita postea fuit, vt & Capitolio, & nomine, gloriâque totâ exciderit. Quid deinde expectamus? hic talis, tantusque vir, cum gloriâ omni suffecisset, sepulturæ honori, quantum Populus, quantum patria volebat, non suffecit. *Plebs in domum Consulis quadrantes iactauit, vt funere ampliore efferretur.* Huic successit non in domo tantum, sed in honoribus, in studio, & amore publico, *L. Valerius Potitus.* Virtutis non interest, vnde cognomen nouum, traxerit, cum non deserit animo, moribus, factisque esse Publicola. Vt agnoscas, moram virtuti esse non potuisse, anno Duodecimo statim post patris pro patriâ mortem, Consulatu, & Maiorum titulis successit. Ita, deinde Consul, & Tribunus Plebis Consulari potestate fuit, vt Populum à Patribus, & sic veluti à Patria diuisum, alienatumque reconciliârit, pacemque in Republ. restituerit, aut defenderit. Et potuisset hic, Publicolæ cognomen primus mereri, nisi in auo accepisset; vt planè ambiguum reliquerit, vter amantius, gratiusque meruerit. Neminem enim nisi hunc è Patribus, cū Horatio, plebs in monte domestico, tanquam in hostico infesta, oratorem & lega-

& legatum poposcit, aut tulit conciliatorem, vel ad pacem, secuta est ducem. Ac ne dissimilis aui beneficio esset, quemadmodum is Regium nomen, imperiumque, itâ hic Decemviroum sustulit, tantò atrocius, quantò plurium. Et hunc quidem, Publicolæ secundi filium, & nepotem, primi, Halicarnassæus non obscure profitetur. Tametsi verò, neque ipse, nec Liuius, eum Publicolam appellant, etiam cum iisdem annis, alios Publicolas nominant, non tamen ea res Potitum, familiæ, & appellationi auitæ eximere debet, cum eum & Historia, & se ipse, meritis plusquam popularibus, Publicolarum cognomento, & origini vendicet. Quapropter eum, *Liberatorem Liuius, Recuperatorem libertatis, & Principem popularium Senatorum, ac euerforem Decemviratus*, Dionisius, pleno ad virtutis, generisque testimonium, documento vocant. Sed & illud, pulcherrimo ad consanguineæ laudis similitudinem argumento in Potito, & nepote eminet, quòd, sicut auus, post eiectos Reges, cum primo Consule, Consul fuit, itâ hic primus cum Horatio laborum socio, post Decemviros exactos Consul fuerit. Adeò Publicolæ, maxima facinora, aut soli semper edidère, aut non nisi cum maximis viris. An verò in L. Potito, pars Publicolarum, ad Potitorum imposterum cognomen transferit, illicque omninò hæserit, nullius diligentia industria, vel curiositas aperte prodidit. Quod tamen nouum, aut insolens non fuisset, cum factum omne, & casus, sæpè Romanas familias in alia vocabula transfulerit, vti mox Publicolas in Coruinos, & Messalas transferet. Ipsa denique Historia, quid nisi satis celebritati gentis confisa videtur, quæ cum Lucium, & Caium, & Aulum Potitos memorat, pariter tamen, ac eodem tempore Lucios, Publios, pluresq; Publicolas, in diuersis

Lib. 11.
Ant.Lib. 4. d.
1.Lib. 11.
Antiq.

diuersis factis, aut dignitatibus recenset? Vt enim alios omittamus, L. Valerius Potitus quintum iam Tribunus quadriennio ante fuerat, quam Lucius Val. Publicola, primum esset. Septimo deinde post anno, hic à Potito Interrege, Tribunus III. creatus est, postea & ipse ad Tribunatum toties reselectus, vt Potiti numerum æquaret. Hunc verò *Lucium Publicolam*, & alios in annalibus eodem seculo, & ætate monstratos, maiorumque cognomina retinentes, veram, ac proximam stirpem, & successorem primi, ac secundi Publicolæ fuisse, non solum appellatio, sed etiam tempora ita vicina, & continua, vt nihil interferi possit, cum euidenti, tum verò necessario documento euincunt. Potitorum verò cognomen, ex quo in Consulatu famæ monstratum est Anno V. C. 306to, in fastis, honoreq; publico legitur ad Annum 423^m. quando cum M. Cl. Marcello Consul fuit L. Val. Potitus, cui prænomen Titus, Liuto quidem auctore, Diodoro autem, & Cassiodoro, Caius. Nec minùs interim Publicolæ suum, retinebant, donec gloria mutauit. Inter quos Tribunus Plebis Consulari potestate Quintum fuit *L. Val. Publicola*, Anno V. C. 375to. Consul verò primum *M. V. Publicola* 400mo. cui hoc ad laudem insigne fuit, quòd Consulatus post Vndecimum annum plebi ereptus, & in illo Patricijs restitutus fuerit. Nec aliter decebat Publicolas, quartum veluti ætatis suæ, laudisque seculum, inchoare. Tertio post anno, hunc in fascibus, & familia excepit. *P. Val. Publicola* primum Consul. Neq; enim nisi in dignitatibus gentis huius viros, Historiæ nominare libuit, aut nobis fas est. Et quid miramur, si genus, & nobilitas Publicolarum, in plures propagines, decoraque se diffuderit? Non potuit tam fecunda virtus, vno germine, stir-

peq;

Amplius
100. annis
Potitorum
ex Publico-
larum
familia,
celebre fu-
it cogno-
men.

peq; includi. Quàm enim semper gloriæ capax, tam viris, animisque copiosa familia ea esse debuit, quæ patriam, semper liberare, quæ seruare, quæ denique ornare debuit. Et iam bella, & Reges, ac Decemviri, & rebelles sublatis; iam honor, dignitasque omnis, & triumphus, in eorum titulis legebantur. Successit foeda fœnoris moles, fidem, fortunamque ciuium euertens, cui tollendæ, aut leuandæ, nulla hactenus par cura esse potuerat. Vt tolleretur, aut leuaretur tam atrox malum, opus iterum fuit Publicolâ. Suscepit rem difficilimâ, cum collega Publicus (quem diximus) Valerius, & perfecit. *Solutionem enim æris alieni in publicam curam vertit.* Ad huius autem Consulatum primum, à primo Publicolæ, qui dignitatem hanc in familiam, aut (vt beneficium totum in merito suo exprimam) in Patriam intulit, Anni 136. numerantur. Sed erit, cum multò, & maiorem annorum numerum, & propiorem in Consulatu Publicolam producemus. Et iam tempus erat, vt nouum cognomen, virtus Publicolarum mereretur. Sed & cum merendum erat, non nisi in victri-
ci iam appellatione mereri voluit. Inter hos primus fuit **CORVINVS**. Res, factum, virtus nota. Neque tamen is, cognomen hoc antè sibi, quàm Patriæ victoriam, aut victoriæ omen, acquisiuit. Postquam enim Gallum, certamen offerentem vicerat, non timuit quoque Romanus exercitus Gallicum vincere: quæ vtraque victoria, in Annum V. C. 406. incidit. Proximus illum statim annus ad Consulatum euexit, quem postea crebris honoribus, variâque rerum gestarum gloriâ in immensum, auxit, cum & ter de hostibus triūphârit, & sexies Consulatum gesserit; quem numerum solus antè Quintius Capitolinus attigerat. Quid, quòd à primo eius Consulatu,
ad VI.

Liuij ver-
bal. 7. d.
1.

Corvinus
nouum co-
gnomen
Publicola-
rum.

Filius Coruini Anno
V.C. 464.
Consul.

In Mario.

St. Forcat.
IC. de O.
rig. Valesio-
rum.

Maximum
appellat.
Gell. l. 9.
c. 11.

ad VI^{um}. Quadraginta sex annos curiositas, aut admiratio numeret? Reseruasse se tamdiu, non defecisse virtus ostendit. Decimo deinde ab hoc anno, filius eo honore perfunctus est. Nameos, qui Parrem ad VII^{um} Consulatum prouehunt, tacendo, aut aliud agendo refutat. Plutarchus, cum neminem, ante Marium ad VII^{um} Consularum ascendisse asseueret. Nec furios duos, Medullinū, & Camillum, optimi fasces, in Consulatu, sed in Tribunatu tantum ostendere. Tentauit quidem nuper ambitiosa alienæ claritudinis ostentatio, multum è fortitudinis, plurimum è gloriæ magnitudine, Coruino detrahere. Plus enim Coruo, quam virtuti Valerij, iam in prænomine Maximi, tribuere nititur, vt in alio Valerio, cui Præconini cognomen, aliquot post ætatibus, à Moritasgo Gallo, in Galliâ interfecto, Valesiorum cognomen inueniat, tanquam in nominis similitudine, vindictam, & infamiam Valerij, & familiæ redditurus. Quasi verò fabulis, aut figmentis, Regium Valesiorum genus, ad cognomen vsque egerit, cui tamdiu sceptrum, & fasces ad decus omne superfuere. Libet verò, libebitque semper, fidei plus tribuere & victoriæ, & Romæ, & publico consensui, qui Coruinum ab hoc statim facinore ad Consulatum extulit, mansurum procul dubio cum nigerrima aue, intra obscuritatem, & atrum fortunæ calculum, si potior viri virtute, & tam felici dexterâ fuisset Coruus. Et quid de virtute ambigimus? qui non semel, sed sextum se fascibus approbavit. Quanquam, quid ad meriti, laudisque sinceritatem exactius, aut illustrius statim esse potuit, quam quòd non ambitione, sed absens, non vi aut dolo malisue artibus, sed summo populi fauore, non ætate prouectâ, sed ante dignitatis acquirendæ annos, nempe

Vigesimo tertio, à Dictatore *Torquato*, æmulum decoris sui e-
gente, Consul renunciatus est, quod nescio, an non plus
quàm Consulatus ipse fuerit. Nec me diu nimis in fami-
liæ tuæ, ILLme CARDINALIS, laudibus immorari quis-
quam grauitè feret. Quid enim Coruino in dignitatibus
diuturnius? cuius iam Quadraginta sex annos in Consu-
latibus, non absque gratissimæ memoriæ renouatione,
produxi. Atque hæc illa familia est, quæ avæ suæ quodã-
modo viuacitatem referens, vincens certè, & iustissimè co-
gnomen, & celebritatem, cum honoribus retinuit? A
primi enim Coruini cognomine, ad A. Cornelij Consu-
latum, sub Tiberio Imper., 390. anni fuere.

Sed iam maiora spacia virtuti Coruinorum, debe-
bantur. Ausa enim est Urbem, & Romuli angustias, &
quicquid Romanum Imperium hætenus fuerat, cogno-
minis merito transcendere, & noui vocabuli honorem,
vltra continentem prima quærere. Plures quidem id po-
stea æmulati, è varijs, ac totis sæpe mundi partibus spaci-
osa cognomenta sumpserunt, sed rarò ad nepotes duratura.
Valerius, Coruini, & *Publicolæ* stirps, sic à *Messana* Siciliæ
Urbe expugnata accepit, vt longissimâ serie ad posteros
transmiserit. Sed quod *Messana* primùm fuerat, postea
blandiente literæ, & consuetudinis facilitate, in *Messa-*
lam transiit. Ac ne quis vile, aut ignobile decus, *Mes-*
sanam victam putet, ipse *Valerius* gloriæ suæ magnitudi-
ni filius, *Princeps tabulam picturæ prælii, quo Carthaginenses &*
Hieronem in Sicilia deuicerat, (en, quantò plus hic, quàm
Messana est!) proposuit in latere *Curie Hostiliæ*, Anno ab V.
Cond. CCCCXC^{mo}. Crebra hinc in fastis *Messalarum* di-
gnitas, cum post factum hoc, per 233. annos in Consu-
latibus celebrentur, donec se cum *Augusto*, & vero Im-
perio

Verba Li-
uij l. 7.
d. 1.

Valerij
Messalæ di-
cti.

Plinij ver-
ba l. 35.
c. 4.

Lib. 1.
Ant.

Alex. gen.
l. 6: c. 2.
Plin. l. 35.
c. 2.

Vips. Pu-
blicola Cō-
sul Anno
Chri. 50.
V. C. 800.

In Publi-
cola.

perio, (vt appellat Suetonius) & cum fine belli Ciuilis, (Dyonisio recensente,) iunxere, ac deinde per 300. amplius annos, ad Probi Imperatoris quartum annum produxere, semperq; protulere in Purpura, ac fascibus. Sæpe tamen Messalæ, Coruinorum pariter nomen retinere, vel vtrumq; iunxere, vt nobilis ille Orator Augusto imperante, qui etiam tantus fuit, vt Præturam Urbis sexto postquam acceperat die, deposuerit, & generis sui claritudinem tanti fecerit, vt Læuinum cognomen, quamuis in Consulatus monstratum, ad suam familiam non admiserit. Cæterum ex ijs, qui in solâ Coruini appellatione, per summos honores iuerê, vltimum in fastis publicatis nomen sub Tiberio, quo diximus anno, habuit Cornelius Coruinus; quem tertio post excepit in Consulatu, & in Publicolæ iterum cognomine, L. VIPSANIUS, ad quem, à primo Publicolæ nomine, Quingentorum. Quinquaginta trium annorum æuum fuit. Poterat hunc penè videre Consulem Plutarchus (nam se vixisse sub Nerone non tacet, ad quem ab hoc Vips. Publicolæ Consulatu, octo tantum anni recensentur) quo clariorem, familiæ vestræ, ILL^{mo} CARDINALIS, vetustas, ac gloria, testem, vindicemq; habere non potest. Cum enim *Publicolam, principem autoritate, & gloria, Ciuitatis Romanæ, ob virtutem, dum viueret, fuisse memorasset, adiecit, ad mortuum, ex clarissimis familiis, & gentibus, sua ætate PVBLICOLAS, MESSALAS, VALERIOS, per sexcentos annos, nobilitatis splendorem, sicut ad originem referre.* Qui quidem numerus cum penultimo Domitiani anno conuenit, qui erat Urbis 847us, ad quem à 247mo, qui Valerio dedit Publicolæ cognomen, sexcenti integri excurrunt. Sic quidem exactissimi calculi ratio se habet. Quòd si communem fe-
rè æsti-

rè æstimationem secuti, cum sub Traiano scripta sua vulgasse censeamus, exiguo interuallo annum 600^m excedit, nec cum sæculorum ætate comparando. Ac, ne quis in solo nomine, vel nudâ cognomenti ostentatione hæsisse, vel superstites fuisse Publicolas existimaret, ipse veræ, synceræque originis in publicâ authoritate argumentum protulit, dum eos suo tempore, priscum sepulturæ in Velia priuilegium, sub Publicolâ familiæ principe acceptum, retinuisse, & vsurpasse testatur. Vt tamen innatam generis modestiam deprehendas, sic eo vsos fuisse, *ut cadauer quidem eo deferrent, & deponerent, non tamen conderent, sed facem ita subiicerent, ut statim retraherent; quo Ius sibi testarentur esse, sed honore illo abstinere.* Adeò nunquam familia Vestra, ILLme CARDINALIS, virtutem, qua cœpit, qua stetit, qua floruit, deserere potuit: imò si magnitudinem animi feuerissimè examinemus, indole, quàm iactantiâ gloriosior semper fuit.

Quod hinc superest spacij ad Helenam, & Constantinum (vbi se alio cognomine ornauere Publicolæ) longè breuius decursu est, quàm ab origine cucurrerat generis Vestri successio, gloriaq;: quidni, vt reliquum etiam, non certius tantum, sed honorificentius, sed & magis piè sanctèque, sicut CRVCIS decebat cognomē, decurreret? Hoc enim tempus erit, cum nolet solum, aut incomitatū incedere, quod nunquam nisi cum honoribus incesserat. Simul enim, & CRVCIS, & SANCTITATIS dignitatem, in vnum, nomini iunget, & sibi. Quis hic verò, in tã magnæ, tamq; amplæ, & religiosæ, adeoque diuinæ rei commemoratione, satis narrationis, vel imbecillitatem, vel tenuitatem, aut denique inscitiam absoluat? Ad summum decus cognominis veni; cur tam humilis? tam exi-

lis repit oratio? an verò hic primùm hærendum? hic sistendum erit? ubi, cum tam præclara, tamque excelsa nomina, & (si verè æstimemus) miracula, occurrant, tam multa mihi transcendenda, tam multa prætermittenda erunt. Sed hæc quoque vestræ modestiæ, vestræ humanitatis culpa, an gloria? erit, nihil in sui laudatione, & in dictionis ipsius habitu, cultuque superbum, tumidumue, aut inflatum admittere..

Desponderat iam sibi, non tam Imperator Constantius, quàm Religio *Helenam*, nobile illud Britannici cœli decus. Et, quid nisi trans mare quærenda erat, quæ trans aliud mare illud quæreret, in quo salutem suam Mundus acquisiuerat, vnde postea **PUBLICOLÆ** sibi cognomen acquisituri erant? Nam & hoc gentis Vestræ decus erit, **ILLme CARDINALIS**, tunc in familia, comitatu, & præsidij militibus Helenæ fuisse *Publicolam*; nisi maius esset, sic fuisse, vt non Aquilas, & Ordines tantum is duceret, sed manum, sed pietatem, sed proximum obsequium, ad quærendam, ad inueniendam **CRUCEM** adduceret. Ite nunc magna, & Torquata nomina; & aurum, spoliaque, in titulis reportate: ite Martia, ac triumphalia vocabula; & Regna, vrbesque expugnatas in cognomētis, aut triumphis ducite; ite denique ignoti Orbis reperiatores, & quicquid referre vobiscum non potuistis, reperiato Orbi, & gloriæ relinquire. Refert **CRVCIS** repertæ, & quodammodo partæ decus, & insigne in cognomine, refert in armis, & in animis, refert in pietate, **PUBLICOLA**. Pietatis enim erat, non superbiæ, non iactantiæ, militē, & armatum, & bellicis tantum cognominibus assuetum, post illa, & Consularia, & Dictatoria, & Laureata, ac victricia, in domo & familiâ, nomina, **SANCTACRVCIS**

Publicola:
militū Præ-
fectus He-
lenæ adfu-
it ad Crucē
inueniendā:
inde de Pu-
blicola, di-
cti posteri.

CIS vocabulum eligere, & non sibi solùm, sed posteritati imponere. Quis enim hoc, à militaribus animis, aut castrensi disciplina, vel denique ab humano consilio, nõ divino instinctu profectum, agnoscat? Quid deinde honorificentius? imò, quid felicius, quàm post illos *Populi vindices*, post illos *Vrbis liberatores*, à verò *populi vindice*, à verò *Orbis liberatore*, eiusque gestamine, cognomen induere, quod iam gestari non modò cum honore, sed & cum sanctitate, cum salute posset? In quo deinde, id laudem, & felicitatem auxit, quòd sicut primum, aut præcipuum, gentis vocabulum, olim cum *Vrbis cultu* incepit, ita nunc cum *Orbis* totius *cultu* alterum, aut summum, maximumq; inceperit. In Helena enim, & Constantino primùm, plenam potestatem, & securitatem Religionis colendæ, Mũdus, & libertas tota accepit. Sed non cognomine solo contenta voluit esse Pietas illa, quæ iam in familiam Vestram adoptata erat, aut sibi potiùs familiam adoptauerat. Nam vt firmâ, perpetuâque se illic possessione figeret, & in futurum collocaret, ac cum posteritate, & successione totâ coniungeret, publicam pariter sedem sibi, & genti Vestræ, æternum coniunctionis testimonium, & religionis in Deum Vestræ documentum erexit, ac constituit, **TEMPLVM**, dico, quod in Vrbe Româ hodie, **S. MARIÆ IN PVBLICOLIS** appellatur, gentilitijs Sanctacruciorum Palatijs propinquum. Et licet sæua Vrbis fata, legitimam sæpè Factorum notam, & idonea temporum indicia opprefferint, stat tamen, stabitque inconcussum, & sempiternum hoc pietatis, nominisque Vestri monumentum, in quo etiam ætate nostrâ, lus (quod vocant) Patronatus, genti vestræ adhærens, non patitur alieni iuris, vel facultatis decus, aut beneficium esse Templum

Templum
 S. Mariæ
 in Publico-
 lis Sancta-
 cruciorum

plum. Et nunc saxa, & marmora illic non pro se tantum, sed pro familiæ Vestræ dignitate, & tot seculorum celebritate loquentia, in totâ claritate, copiaque producerē, nisi difficile esset, homini, penè alio in Orbe, trans alia, certè sidera, Romam, & veteris memoriæ vestigia frequenter obruta, aut non exactè inspecta, nunc primùm, post tot annorum, locorumque spacia reuoluenti, Antiquitatem in magnitudinis, famæq; suæ reliquijs, cum interitu, vel obliuione pugnantibus, ita alibi in lucem proferre, quin plura, magisque eximia, & necessaria, vel ignorentur, vel prætermittantur. Quantum seræ tamen, impariq; diligentiae licet, in præterita quidem redeunti cogitationi non obscurè, neque ambigüe se offert crebra adhuc vetustas, domestico inclusa Templo, præsertim Epitaphij illius viuacitas, quod inter alia, quendam SANCTACRUCIUM DE PVBLICOLIS, supra Mille annorum æuū, illic humatum, adhuc posteritati, & nomini Vestro monstrat. Quid? quod in utroque cognomine, & Insulâ spectetur Antistes, quem Octingentorum annorum ætas, iam perpetuæ felicitatis gloriæ inscriptum, generis simul Vestri gloriæ, titulisque inscribit? Et sic quidem post Sagum, se Toga illic in antiquitate ostentat, vt aliquantò post ostenderet in Purpura, quæ toties reditura erat, totiesque decus suum, vestrumque renouatura, vt tu iam, **ILL** me **CARDINALIS**, Decimus in Purpuratis **SANCTACRUCIIS DE PVBLICOLIS** incedas. Sed memor, me antea monuisse, non totam stirpem in Togam abijisse, penè in tempestiuum nunc fore videbam, iterum ad Sagum, & bellica insignia reuolui, nisi me quoq; per alterna laudū, virtutumque vestrarum decora inopinatus, aut inuictus ordo, tenorque abriperet. Tametsi itaque per fluctus,

& tem-

In Templo
S. Mariæ in
Publicolis
Epitaphia
vetustissi-
ma Sancta-
cruciorum

Decimus in
familiâ Car-
dinalis.

& tempestates, familia sæpè Vestra, gloriâ, aut periculis iuerit, sic tamen iuit, vt & sæpe serenitatem, & sidera sua habuerit. Martia enim gens, multum semper ex authore retinuit, & quia spiritus maiores in origine biberat, quàm vt vel quiescere, vel latere posset, non mirum est, si per ea erupit, & veluti emicuit indoles, per quæ nō nisi magna semper erumpere virtus, nisi maxima semper emicare gloria solet. Licet verò multum humanitati, & mitiori vitæ parti, mores, genusque Vestrum se tradiderit, non longè tamen armatum decus quærendum est. Vt enim eos præteream, quos remotior ætas vetustiori gloriæ cōmendat, satis Maiorum ætate ANTONIVS SANCTA-CRVCIVS, bellica nomina fortitudine, consilio, & munere ipso impleuit, quando armis, tormentisque bellicis, & sic validiori belli parti præfuit, cum LEO X^{us}, in Urbini oppugnatione, non Latium tantum, & Italica pericula, sed longinqua quoq; fœdera, timoresque concussit. VALERIVM autem, veram, synceramque VALERICVRVM stirpem, illum, inquam, non sanguine tantum, sed amore, sed virtute germanum tuum, quis in tam illustri consanguineæ laudis copiâ, aut cum dignitate commemoret, aut citra fraudem prætereat? Et quamuis nihil tuba, & strepirus, clangorque militaris, aut horrida Martis ostentatio, ex annis hæctenus, aut institutis illius sibi vendicet, nec sanguine, & cæde, cladeque alienâ, aut cruentis spolijs, ipse postes in Maioribus laureatos, inscripserit, eminet tamen per generosa animi, & fortitudinis innatæ insignia, illa iamdiu à generis auctoribus accepta indoles, vetera pariter, & recentia gentis decora æquans: cui se nunc præcipua familiæ spes, generisque in posterum propagandi fiducia, pulcherimo felicitatis omnine tradiderè,

Ant. Sanctacrucius
Leonis X.
tempore
præfectus
Instrumenti
bellici.

Valerius
Sanctacrucius frater
Cardinalis,

dere. Illam deinde iuuentæ vernantis gloriam, illam morum suauitatem, quâ iamdiu famam, & admirationem sui vbiq; conciliauit, quâ summa, infima, propinqua, remota gentium, potestatum, honorumque, & necessitudinum omnium studia prouocauit, intra laudationis huius angustias includere, quid aliud, quàm laudis, & magnitudinis iniuria foret? Et iam penè familiæ, nominisq; Vestri decus ipsum, & veluti gemmam, in gloriæ suæ proprietate violaueram, dum siue prædicare, siue ommittere humanitatem, & beneuolentiam in illo volo, aut dubito, qui in domo, aut progenie Publicolarum, siue hac virtute nasci non potuit: in qua ita generi, ab origine inhæsit ipsa, vt sine illâ, neque magni esse voluerint, neque esse omninò potuerint P V B L I C O L Æ. Natalem enim domum, patriosque lares, vbi nasci Publicolæ, & posteri debebant, Valerius nondum Publicola, nè Patriâ suâ, & ciuibus altior esset, vtrò deseruit, deiecit, euerxit, non absque periculo quodammodò posteritatis, nisi altiorem ei in amore, fauoreque publico, gratiorem certè in communi æqualitate, ædificasset Patria. Vt non repetam amplius fasces, & secures, iam antea à me commendatas, quas itâ dimisit, aut submisit, vt non aliter venire voluisse ad Publicolæ cognomen, credi possit. Et licet aliquid iniuriæ, aut fortunæ in hanc familiam aliquando licuerit, cui nihil, nisi magnitudo, & gloria sua, & quicquid magnos natales, animosque sequitur, obfuit, nobilitatis tamen, & dignitatis ius, meritumque, & splendorem, semper retinuit, nunc etiam vendicauit, postquâ summa potestas, non Romana tantùm, sed V R B A N A est, & Vrbs suæ florem, stirpesq; , non tempestatibus, vel exitio permittit, sed honori, vigoriq; suo, efficacissimâ

ciffimæ clementiæ aurâ feruat, aut restituit. Sub huius
 umbrâ (quanquam, quid summæ potestatis beneuolenti-
 am ad umbræ exilitatem extenuo?) sub huius, inquam,
 clementiæ radijs, imò sole benignissimo, flos hic, tam
 pulchrè crescet in Lilijs, quàm creuit in Purpurâ. Licet
 enim mihi appellare Lilia, *Helenam Sanctacruciam*, ac flo-
 rentem eius ætatem, & quicquid ex eius coniugio, & tha-
 lami fœcunditate, in tanto virtutum candore, ad gloriæ,
 & posteritatis vbertatem speratur, & felicitatem. Et
 quia domum, ac cognomen *Sanctacruciorum* hæctenus quo-
 dammodò distractum, nunc sanguini, & amori, atque
 affectui pristino, & reliquæ fortunæ prosperitati secum
 reddit, quid dubitamus, etiam daturam cultui simul &
 publico *Publicolas*, & Diuino *Sanctacrucios*? Nec aliter de-
 cebat, nisi vt is, qui vtramq; familiam propagaturus erat,
 nihil extra familiam, ad propagationem quæreret, nè aut
 minùs nobile, quàm *Publicolis*, aut minùs *Sanctum*, & pre-
 ciosum, quàm *Crucis*, & *Sanctitatis* nomine dignum esset,
 in vllâ domus, aut sanguinis parte haberet. Sed non
 tam leuiter mihi muliebre decus dimittendum erat, nè in
 tam magnâ virorum serie, & togæ laude, se tam parcè
 stola attingi quæreretur. Ac nescio, an Roma feliciùs à
 primo Publicolâ liberata, quàm à sorore seruata fuerit.
 Bellum Patriæ inferebat Coriolanus, eò grauius, quòd
 iniuriâ, & ignominiâ in vltionem ferebatur. Nulla con-
 trà domi idonea satis consilia, aut vires. Ignoscite viriles
 tituli, & mascula nomina. Nam fuit in fœmina, quod vi-
 rorum vim, virtutemque, ac prudentiam vinceret. Ani-
 mosior enim, & si euentui, si nomini credimus, validi-
 or omnibus *Valeria*, Publicolæ (vti diximus) soror. Ve-
 tariam enim Coriolani matrem, precibus, auctoritate,

Helena
 Sanctacru-
 cia March.
 Valerij
 vxor.

Valeria Pu-
 blicolæ so-
 ror.

E

& supre-

& supremâ rerum necessitate, in castra ad hostem, & filium traxit. Quid plura? cecidere filio, non animi tantum, sed & lachrymæ: redijtq; Vrbi pax, & incolumitas. Matronis decreta publicè laudatio; templumq; muliebri fortunæ (gloriæ potius) exstructum, vbi Valeria, prima Sacerdos creata est. Adeò non puduit virorum senatum, fæminis gratitudinem, & salutem suam, non solum debere, verùm & testari.

Valeria Publicolæ primi filia.

Sed fuit & ante Valeriæ factum, quod non in muliebri tantum sexu, sed puellari etiam (quid refugis virtus?) ætate, viriles animos æquaret, & præmia. Valeriã enim primi Publicolæ filiam, inter eas fuisse, quas ex hostium custodiã, superato Tyberi, Patriæ se restituisse, historia omnis Romana tradit. Poterat sic, satis & fæminæ, & Virginis facinus, honori, & admirationi placere; nisi Annius Fæcialis, illam *solam refugisse, Tyberimque transiisse*, prodidisset, & Plutarchus *solam per medios pugnantes postea erupisse*; sicque statuam à Romanis, non Clæliæ vlli, sed Valeriæ, virtutis testimonium, erectam. Sic quidem puella, sed è Publicolarum familiã, honores, & præmia merita est; nisi fortè plus erat, cum Horatijs, & Scæuolis (at qui viri! quæ miracula!) meruisse. Sed iam in vicinâ laudatione manum inijcit *Scævola*, manum semper laudi inijci, aut non nisi in laude agnosci, affuetam. Et fortasse non paruum decus claritudini Publicolarum accesserat, Scævola in Publicolæ Consulatu tã clarus, nisi nollent quodammodo tam longinquo honore ornari Publicolæ. Arctior enim, & gloriæ, & sanguinis, rerumque necessitudo adest. Primum enim, quis affinitatem, posteris illius, cum gente Vestrà esse ignorat? Nec aliter, tam magnæ familiæ coniungi debebant, ne
vnquam

Plin. l. 34.
c. 6.

Scæuolarum cum Sanctæruccijs affinitas.

vnquam, aut Publicolæ desiderare viderentur Scæuolæ, quorum fortia facta, in magistratibus suis tam feliciter experti sunt; aut Scæuolæ Publicolas deserere, sub quorum fascibus, tam fortes, tam felices fuere. Honorificum vtrinque hoc, & propinquum: sed & propius illud, quod laudatæ eruditionis auctoritas, publicæ famæ consensum secuta, è Scæuolis quoque Sanctacrucios descendere, & *P. Emilium Scæuolam* Perusij contra Triumuiros defensionis decus, vtriusque stirpis propagatorem memoret. Quod si ita est, (vtri quidem multa indolis, gloriæque similitudo asseuerare videtur) vbi aut illustrius, tam claræ virtutis flamma rutilare potuit, quàm in Sancti cognominis splendore? aut tam nobilis dextræ sanguis generosiùs misceri, quàm in *Crucis* coniunctione, diuini olim fulgore sanguinis rubente? Promisi antea, me veros ignes, verasque flammæ producturam. En produco, sed & in familiâ. Quid enim Scæuolæ ignibus nobilius? quid celebrius? vel vbi animosiùs Romana superbit historia, aut gloria? Hos tamen ignes, cis Alpes natum nuper frigus, per antiquitatis, aut eruditionis insidias, inimicâ, & plusquam Porfensianâ manu extinguere conatum est, non alio argumento, quàm quod Halicarnassæus, in Mucio nusquam ignes, vel Scæuolæ cognomen narrat. Sed illum quidem decus suum, & memoria vniuersa tuetur, nec publica fides, plus vnius fortuito silentio, auctoritatis præstari patitur, quàm æui omnis consensui, præsertim, cum nullam aliam cognominis in Scæuolâ causam, tota infestæ sagacitatis industria prodere potuerit.

Hactenus, ILLme CARDINALIS, Publicolarum, gentiumque conjunctarum, & in omnibus Sanctacruciorum nobilitatem, & laudem, aut seriem saltem aliquam, in

Vel cõsanguinitas.

Cæsar Capor. parte 7. vitæ Mæcon.

Sigism. Giffenius in præfat. ad Halicarnassæum.

temporibus quidem interdum, nunquam tamen in dignitatibus, aut gloriâ interruptam, producere, vel signare, potius conatus sum. Nam omnia profequi, historiæ laborantis moles, non festinantis gratulationis modus fuisset. Sufficit, hos radios, hæc lumina, quæ in familiâ præcipua illuxere, sic vel origini suæ, vel nunc Soli suo ostendere. Lucem quippè à Te in posterum trahent, quem in claritudinis culmine dignitas, honorq; statuere. Neque tenuis, aut tenera hæc est lux, quamuis in iuuenescētib; annis; cum ita sit in iuuenta, vt sit in incremento; nec moram, aut decrementum vereri possit, quæ scit se in crescente æuo, crescendi spem & fiduciam, meritaque acquisiuisse. Summus eius rei, maximusq; testis, censor, & iudex, Pontifex Max. qui cùm Te ad SIGISMVNDVM REGEM, Regnumq; Poloniæ misit, Te post modestissimæ iuuentutis tyrocinium, in Urbanis vtriusque Signaturæ, & Apostolici Prothonotariatus magistratibus, summa cum laude positum, mox duabus Ecclesiasticis Prouinciis, cum Gubernatoris, & Prolegati imperio præpositum, ostendisse proficetur, senectutem non annorum numero computandam, dum cani sunt sensus hominis. In Hispaniensi quoque itinere Legati maximi comitē, ea pietatis & prudentiæ exempla edidisse, vt etiam suffragante virtute, dignus qui Pontificiæ mentis interpretis apud Regem Christiani orbis defensorem commorareris, iudicatus fueris. Et iam summum de Te iudicium Pontifex ipse impleuit, non tam cùm commendat, aut laudat, quàm cùm per hæc merita, in summum Christiani Orbis senatum legit. Cuius idè æstimationem, in toto gloriæ testimonio hic protuli, vt sicut nihil in laudatione, ita nihil in laudatore esset, nisi summum, maximumque. Neque enim magna laudantem, paruo decebat ore loqui. Sed & Tu iam omnia imple-

uisti

Ex literis
Pontificijs
ad Serenissimum Po-
loniæ &
Succiæ
REGEM.

ILLMI
CARDIS
Barberini.

nisti, si hoc cursu perges, qui non potes alio; cui ad magna, semper maxima in familiâ præiuit virtus, dignitasq; , & quæ mox se in *Cruce* ita inuenit *Sanctitas*, vt fixerit in cognomine, in indole; quæ vtraque deinde sic in nominis constitutione se composuere, vt in animis, & successione deposuerint. Errant quidem sæpe cognomina, nec semper totâ cum virtute ad posteros descendunt, quâ in origine cæperant, vel in Maioribus cucurrerant. Ad Te, sic *Cruce*, & *Sanctitas*, in familiâ, in cognomine descēdūt, vt primus mereri potuisse videaris. Iis enim Religionis, & Diuini cultus, amorisque argumentis, totius Regni imitationem excitasti, & expleuisti admirationē, vt cum omnes virtutes tuas, omnes ament, ac prædicent, hanc vnam, suspiciant, & venerentur. Nec erraui, si vnam, virtutem hanc dixi. Quicquid enim tam indissolubile fædus cum Deo coniunxit, oratio non debuit disiungere. Atque hæc illa est virtus, cui sese salus, & incolumitas Tua, vtrò debent. Nec tamen quicquam derogo constantiæ, quam laudaui; nec quidem diligentia, ac industriæ, quam cum laudare deberem, non potui, nisi mirari. Vbi enim se iustus vinci, omnis loquendi facultas, aut stupor, fateri debet, quàm circa nuperi periculi, aut gloriæ, commemorationem? Fremunt circa Te, & salutem Tuam, multiplici tumultu pestes, & veluti tempestates, strepunt terrore toto discrimina, fulminat Fortuna, TONANT CASVS, VINCIS CVRÂ, peruincis consilio, superas prudentiâ. Sic quidem potest hoc dari industriæ, curæ, prudentiæ: non succensebis tamen sanctiori merito. Plurimum enim, aut totum sibi vendicat Pietas, & *Cruce*, & nusquam cognominis sui desertrix *Sanctitas*. Et, quid nisi saluum & incolumem Te præstare potuit illa, non titulo tantum

Anagramma
super
*Antonius Sancta
crucius.*

tantum, vel insignibus, sed animo gestata, quæ salutem humani generis gestauit? Vbi deinde certius, aut illustrius pia exultant exempla? aut vbi se gloriosius felicitati magna ostentant beneficia, quàm in virtute, in miraculis *Crucis*? quæ etiam dum latet, dum quæritur, apud Barbaros Christianorum causam agit, vt vincant, vt triumphent. Amat illa magna, quia facit, sic tamen, vt non nomina sola, sed pectora eligat, nec alia, quàm quæ in magnitudine innocentiam, in animo submissionem gerunt. Sic in Cæsaribus, quorum aliquando fastiduit pompam, aut refugit ornatum, secuta est modestiam. Quis enim dubitet, vtrum Cruce portatâ, an recuperatâ celebrior, & felicior fuerit *Heraclius*? Portare itaque, sed cum virtutibus suis *Crucem, Sanctitatis* est, quam non potest destituere felicitas. Quis ergo primi *Sanctacrucii* prudentiam, & pietatem non miretur, qui non existimauit se, *Crucem* rectè ad nomen accipere, nisi cum *Sanctimonia* acciperet? Liceat nunc ad Te, *Sanctissima Crux*, orationem hîc in cognominis Tui, à te certè accepti mentione, conuertere, quæ olim Christi cruore, nobili illo humanæ redemptionis precio, illâ Diuinæ innocentie Purpurâ rubuisti: Admitte nunc ad nomen, ad societatem, in tutelam tuam, Purpuram hanc nouam, toto cum innocentie voto, toto cum pietatis studio venientem, nè vnquã eam *Sanctitas* in honore, aut puritas in splendore deserat; neuè in vllâ animi, aut dignitatis parte *cruciet* indignitas. Ibit per discrimina, per tempestates, te duce, te comite non in nomine tantum, sed auxilio, sed numine; imò iam iuit, & non semel præsentie tuæ vim, opèque sensit. Tuo antè patrocinio fultus, tuo robore subnixus, calcavit aquas fallacis vestigij fidem, perfidâ glacie tegē-

tes: tuis nuper insignibus, tuo praesidio circumdatus, sa-
 uientis undique contagionis pericula & calamitates per-
 uasit illaesus, euasit incolumis. Sed iam abite pericula,
 & vos tristia nomina calamitates, ad *Crucis*, & tam salu-
 raris nominis mentionem, abite inquam, postquam ad co-
 lorem, indolemque suam venit Purpura, quam posthac tam
 arcti foederis necessitudo, & perpetua coniunctio, nec
 pallefcere sinet in arduis, nec degenerare in aduersis. Et
 iam haec transijsti, *ILLme CARDINALIS*, sed & cum
 honore, nec aliò, quàm ad honorem, ut amplius, nec ti-
 mere possis, quæ praeterijsti; nec formidare, quæ vicisti,
 quæ superasti. Sed & qui rebus humanis, caelesti munere,
 ac potestate praesidet, auctor honoris tui, & sui beneficij
 defensor, diuinâ sicut dignitate supremus, ita ope muni-
 tus, contra impetus, insultusque omnes, *VRBS VI
 INVIA*, & inexpugnabilis est, ut iam nihil à fortunâ,
 vel iniuriâ metuere possint, quos ornat, quos tuetur. Et
 licet *Naum Perri*, felicesque successus, impedire insidia-
 rum machinæ, turbare armorum turbines, morari bello-
 rum incendia aliquando tentent, semper tamen ad cur-
 sum, & felicitatem, *SVBNAVI RIVI* erunt, &, quâ usus
 vocabit, *VIRI*. Olim Viri principes *Græciæ*, *Argo* nauim
 per Alpes, & montes, ad mare, ac vellus aureum, & de-
 cus cælo, (ubi adhuc conspicitur) collocandum, hume-
 ris trauxere: quantò magis vera, magnaque virorum,
 in Ecclesiâ Principum virtus, *naum* hanc, quæ cælo regi-
 tur, & debetur, per saxa, & scopulos, ad portum, & fe-
 licitatem deuehent? Tu verò Maxime in terris *nauis* hu-
 jus *Gubernator*, & *Rektor*, cuius nomen, non *Vibis* tan-
 tum, sed *Orbis* regimini, & *saluti* consecratum est, Tu,
 inquam, salutaribus consiljs, Tu promptâ, paratâque se-
 per pru-

in Vistula
 fluuio con-
 gelato pe-
 riclitatus
 fuerat.

Anagram-
 ma
 super
Urbanus
 VIII.

Plin. l. 3.
 c. 8.

Aliud Ana-
gramma
super
Urbanus
Octauus

per prudentiâ, **Tv** BONA vsvs CVRÂ Principibus concor-
diam, Prouincijs pacem, mundo tranquillitatem reddes.
Nihil enim amarum, nihil acerbum mella tua spondent.
Nam Princeps semper familiæ, vbi mellificant *Apes*, nûc
& Orbis, sed cum melle tuo, nō potes nisi dulcedinem præ-
stare. Habēt hoc *Apes*, vt etiâ alienæ, & peregrino in ore
mellitam suadæ vim efficiant; quātò magis *Tux*, in *Tuo*?

Hac ergo fiduciâ, his votis, ad suadenda, ad
persuadenda pacis bona exurges; & (nē
diu felicitatem expectemus) vt feli-
cibus pergas auibus,
perges tuis.

*Aliud, præter superiora, Anagramma
nominis*

ILLVSTRISSIMI, ET REVERENDISSIMI DOMINI
CARDINALIS.

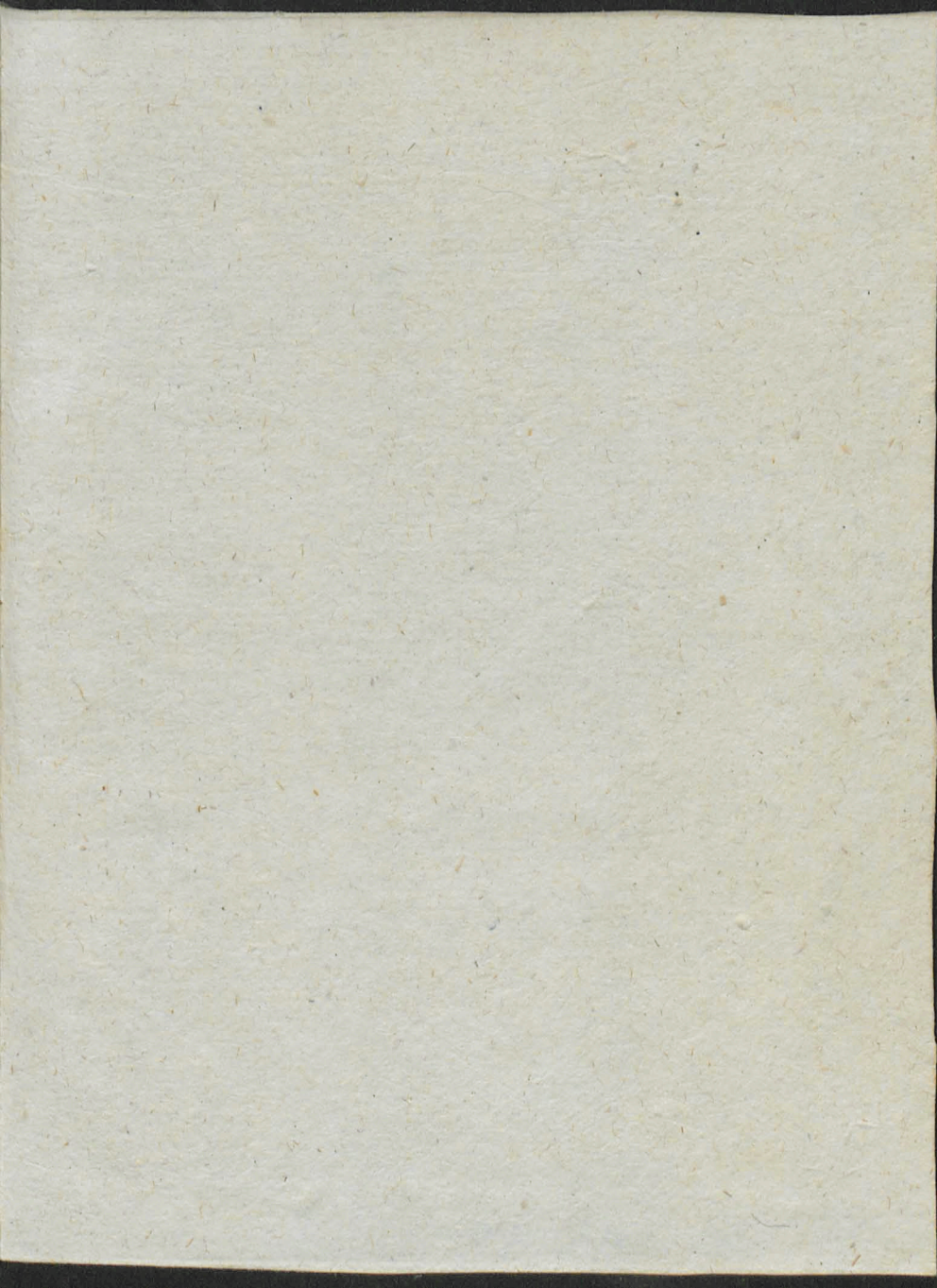
CONSTANS, CVI VIRTVS CANA.

*Nondum annos senii numeras; iam mente senili,
Inuidumque malis, est iuuenile decus:*

*Nec numeras; (is CONSTANS, CVI VIRTVS CANA;) nec annos
Exige; maturum est fortibus omne decus.*

1722
16

1795

7733
17
16

